

Kêu gọi vốn đầu tư mạo hiểm phát triển công nghệ cao

Thạc sĩ NGUYỄN HÙNG CƯỜNG & Thạc sĩ ĐÌNH THẾ HIỂN

Nước ta đang tiến hành chiến lược công nghiệp hoá- hiện đại hoá, mục tiêu đến năm 2020 trở thành nước công nghiệp. Đồng thời song song đó cần chuẩn bị các điều kiện cần thiết để chuyển nền kinh tế nước ta từ nền kinh tế công nghiệp sang nền kinh tế tri thức (dự kiến các nước công nghiệp phát triển hiện nay sẽ tiến vào nền kinh tế tri thức vào năm 2030). Do đó, ngay từ bây giờ, việc phát triển công nghệ cao tại Việt Nam đang là vấn đề cấp bách. Một trong những giải pháp mà Nhà nước đang thực hiện đó là thành lập các khu công nghệ cao (khu CNC), trước mắt là khu công nghệ cao Hoà Lạc ở Hà Nội và khu công nghệ cao tại TP.HCM.

Kinh nghiệm của các quốc gia trên thế giới cho thấy, để phát triển khu CNC đòi hỏi một nguồn vốn đầu tư rất lớn trong đó nguồn vốn của Nhà nước chỉ đáp ứng được một phần, phần còn lại cần phải huy động rộng rãi từ các nhà đầu tư, tất nhiên nước ta cũng không thể đi ra ngoài xu hướng đó. Để huy động được nguồn vốn rộng rãi trong xã hội đầu tư vào công nghệ cao, nhiều nước đã áp dụng hình thức huy động vốn đầu tư mạo hiểm hay còn gọi là vốn mạo hiểm (Venture capital).

- Khác với các khoản đầu tư thông thường vào những ngành kinh tế khác, thông qua đầu tư vào công nghệ cao, mục tiêu của vốn mạo hiểm là tìm kiếm khoản thu nhập cao hơn mức trung bình so với các lĩnh vực đầu tư khác. Khoản thu nhập này thường đạt được sau khi chúng được bán trên thị trường chứng khoán.

- Đối tượng tiếp nhận vốn mạo hiểm hầu hết là các công ty đang trong giai đoạn đầu của quá trình sản

xuất sản phẩm (đặc biệt là các sản phẩm công nghệ cao), mở rộng năng lực sản xuất hoặc cung cấp hàng hoá, dịch vụ. Việc đầu tư trong giai đoạn phôi thai chắc chắn sẽ chứa đựng nhiều rủi ro. Vì những phát minh, sáng chế trong lĩnh vực sản xuất sản phẩm công nghệ cao thường có tính đột phá cao nhưng hiện tại vẫn chưa có những thiết kế, tính toán hay thử nghiệm cụ thể. Những công ty mới thành lập với những ý tưởng có tính đột phá đó rất cần đến nguồn vốn khởi đầu có tính mạo hiểm như thế.

Phương thức huy động vốn mạo hiểm trên thế giới

1. Đặc điểm của quỹ đầu tư mạo hiểm trên thế giới:

- Khác với ngân hàng đầu tư hoặc quỹ tương hỗ, các công ty vốn mạo hiểm có vai trò quyết định to lớn đối với các công ty tiếp nhận vốn đầu tư. Thay vì thu vốn và lãi các công ty vốn mạo hiểm chỉ yêu cầu nắm giữ một số cổ phần, đôi lúc kiểm soát tổ chức và chiến lược kinh doanh của công ty nhận vốn vì lợi nhuận thu được lớn nhất không phải do hiệu quả thu được từ tính chất và trình độ của công nghệ cao mang lại mà chủ yếu do lợi nhuận thu được khi bán cổ phiếu trên thị trường chứng khoán.

- Do mức độ rủi ro cao nên các công ty vốn mạo hiểm thường chủ yếu là các công ty tư nhân.

- Nguồn vốn cung cấp cho phát triển công nghệ cao chủ yếu từ thị trường vốn mạo hiểm. Nếu không có vốn mạo hiểm thì không thể biến các phát minh sáng chế trở thành sản phẩm công nghệ cao trên thị trường.

2. Một số thị trường vốn mạo hiểm trên thế giới:

- Tại Mỹ: Hiện nay có rất nhiều nhà đầu tư mạo hiểm góp vốn vào

các công ty hay quỹ đầu tư mạo hiểm thông qua công cụ cổ phiếu trên thị trường chứng khoán và hình thành cả một thị trường vốn mạo hiểm. Thị trường vốn mạo hiểm ngày càng phát triển cùng với việc phát triển mạng Internet, năm 1995 tổng vốn mạo hiểm ở Mỹ là 6,2 tỷ USD, năm 1998 đã tăng lên gấp đôi (12,5 tỷ USD). Năm 1999, vốn mạo hiểm đã đầu tư vào các công ty mới thành lập lên đến 45 tỷ USD... Một trong những công ty vốn mạo hiểm đầu tiên trên thế giới là công ty KPCB đã từng đầu tư vào các công ty nổi tiếng về công nghệ thông tin như Intel, Apple tại thung lũng Amazone.

- Tại Nhật: Trong vài năm trở lại đây, nhiều ngân hàng tại Nhật đã gia tăng việc đầu tư vốn cho các công ty mới thành lập nhất là các công ty trong lĩnh vực công nghệ thông tin trong đó riêng Fuji Bank là một trong những ngân hàng đi tiên phong. Vào năm 1977, khi mới bắt đầu hoạt động, Fuji Bank đã đầu tư 54,7 triệu Yên cho 14 công ty được lựa chọn từ 205 công ty trên đất Nhật.

- Tại Singapore: Từ năm 1995, Chính phủ đã thiết lập một trung tâm để luân chuyển vốn mạo hiểm. Đến nay, tại Singapore đã có 82 quỹ đầu tư mạo hiểm với tổng vốn 5,28 tỷ USD và đã đầu tư 921 triệu USD trong đó 17% vốn đã được đầu tư cho 40 công ty trong nước. Trong số 40 công ty này thì có tới 34 công ty hoạt động trong lĩnh vực công nghệ thông tin.

- Tại Đài Loan: Hầu hết nguồn vốn đầu tư vào lĩnh vực phát triển công nghệ cao nhất là công nghệ thông tin là của các công ty tư nhân. Bên cạnh đó là các quỹ đầu tư mạo hiểm của Mỹ như Hantech Venture và Hanrong Venture Capital cũng đã

tham gia đầu tư vào các lĩnh vực như điện tử, viễn thông...

Một số đề xuất

Như chúng ta biết, để xây dựng phát triển khu CNC chúng ta cần dùng các loại vốn sau đây: vốn ngân sách, vốn hỗ trợ phát triển chính thức ODA (viện trợ không hoàn lại hoặc cho vay không lãi suất), vay ưu đãi ODA, vốn đầu tư của công ty phát triển hạ tầng, vốn vay tín dụng nhà nước, vốn đầu tư của tư nhân trong và ngoài nước... Các nguồn vốn này nhằm thực hiện đầu tư cho các lĩnh vực sau đây: đền bù giải toả, xây dựng cơ sở hạ tầng trong và ngoài khu CNC, tổ chức đào tạo và nghiên cứu, đầu tư vào các công ty sản xuất công nghệ cao.

Các lĩnh vực sản xuất công nghệ cao được ưu tiên trong giai đoạn đầu là: cơ khí chính xác, cơ điện tử, điện tử, tin học, viễn thông, công nghệ sinh học, vật liệu mới, năng lượng mới. Thực chất các ngành sản xuất trên là loại đầu tư mạo hiểm, vì vậy theo chúng tôi cần phải áp dụng phương thức huy động vốn đầu tư mạo hiểm thông qua việc hình thành quỹ đầu tư mạo hiểm.

1. Sự cần thiết phải huy động vốn đầu tư mạo hiểm:

Hầu hết các công ty sản xuất sản phẩm công nghệ cao đều mới thành lập và ra đời nhằm thực hiện các phát minh sáng chế, do đó việc huy động vốn thông qua kênh truyền thống như hệ thống ngân hàng sẽ gặp rất nhiều khó khăn:

- Hầu hết các ngân hàng thường cho các doanh nghiệp đã hoạt động ít nhất vài năm và chứng minh hoạt động có hiệu quả.

- Hệ thống các công ty tư vấn đầu tư và tư vấn tài chính tại Việt Nam hiện nay chưa đủ trình độ và năng lực để thẩm định chính xác tính khả thi của các dự án đầu tư đặc biệt là các dự án sản xuất sản phẩm từ công nghệ cao.

- Một số các công ty thuê mua được hình thành tại nước ta hiện nay cũng thuộc các ngân hàng, do đó vẫn bị lệ thuộc bởi những cơ chế của ngân hàng.

- Chức năng của ngân hàng

thương mại thực sự chưa tách khỏi lĩnh vực đầu tư, do đó nước ta chưa có một ngân hàng đầu tư đúng nghĩa.

- Hệ thống các định chế phi ngân hàng như các công ty tài chính xét về tiềm lực tài chính cũng còn rất hạn chế.

- Các quỹ hỗ trợ phát triển, quỹ đầu tư phát triển đô thị mục tiêu hoạt động chủ yếu là đầu tư vào các dự án trọng điểm của trung ương và địa phương.

Qua đó, chúng ta thấy rằng việc hình thành quỹ đầu tư mạo hiểm tại Việt Nam nhằm huy động vốn đầu tư mạo hiểm là cần thiết và phù hợp với xu thế của thế giới, mặt khác cũng phù hợp với TP.HCM được xem là trung tâm tài chính năng động của cả nước.

2. Mô hình quỹ đầu tư mạo hiểm (gọi tắt là quỹ):

- Xuất phát từ mục tiêu thành lập quỹ chủ yếu nhằm huy động vốn rộng rãi trong công chúng trong nước và một phần vốn nước ngoài để đầu tư vào các doanh nghiệp trong nước trong khu CNC (các doanh nghiệp nước ngoài trong khu CNC sẽ sử dụng nguồn vốn đầu tư từ các quỹ mạo hiểm nước ngoài. Đây là đặc điểm trong giai đoạn đầu phát triển khu CNC). Vì vậy, quỹ sẽ được hình thành dưới dạng quỹ trong nước do người Việt Nam quản lý có sử dụng lực lượng các chuyên gia nước ngoài trong công tác tư vấn quản lý tài chính và thẩm định dự án.

- Khác với các quỹ đầu tư mạo hiểm nước ngoài đang hoạt động tại Việt Nam được tổ chức dưới dạng quỹ đóng (vốn đầu tư được huy động một lần ngay từ đầu), nguồn vốn huy động từ quỹ tùy thuộc vào nhu cầu của các dự án đầu tư, vì vậy quỹ có thể mở rộng quy mô vốn khi có thời cơ.

- Mô hình của quỹ được xây dựng theo dạng mô hình hợp danh trách nhiệm, trong đó có 2 loại thành viên là: thành viên chịu trách nhiệm chung và thành viên trách nhiệm hữu hạn.

- Thành viên chịu trách nhiệm chung: là người lập ra quỹ bằng cách gọi vốn từ các thành viên hợp danh trách nhiệm hữu hạn và tổ chức đầu

tư. Các thành viên này sẽ là các trường đại học chuyên ngành hoặc viện nghiên cứu... Sau một thời gian đầu tư, các dự án sẽ thu hoạch lợi nhuận thông qua phát hành rộng rãi ra công chúng hoặc bán lại cho một công ty đầu tư.

- Thành viên trách nhiệm hữu hạn: bao gồm các công ty tài chính, ngân hàng, quỹ đầu tư phát triển đô thị, công ty bảo hiểm, doanh nghiệp thuộc các thành phần kinh tế, các tổ chức tài chính nước ngoài, cá nhân...

3. Nguồn vốn ban đầu:

Căn cứ vào đặc điểm tình hình tại Việt Nam, nguồn vốn ban đầu của quỹ dự kiến bao gồm:

- Nguồn vốn ngân sách: được sử dụng như nguồn vốn mở đường, tạo ra lực hút vốn của các thành phần khác.

- Nguồn vốn của các định chế tài chính, ngân hàng.

- Nguồn vốn từ kinh phí nghiên cứu khoa học của các trường đại học chuyên ngành và các viện nghiên cứu.

4. Các bước đầu tư vốn mạo hiểm:

- Bước hình thành: Các thành viên tổng quát tìm kiếm dự án đầu tư và tìm nguồn vốn.

- Bước huy động vốn: Việc huy động vốn có thể chia thành nhiều đợt tùy theo nhu cầu vốn đầu tư.

- Bước thực hiện đầu tư: Các thành viên tổng quát chọn lọc, thẩm định dự án và quyết định đầu tư.

- Bước gia tăng giá trị.

- Bước rút vốn: Phát hành rộng rãi ra công chúng hoặc bán lại dự án.

Tóm lại, việc hình thành quỹ đầu tư mạo hiểm nhằm thu hút vốn đầu tư vào khu CNC là một yêu cầu cấp bách để đáp ứng nguồn vốn đầu tư cho các công ty sản xuất sản phẩm công nghệ cao. Vừa qua, Chính phủ đã ban hành nghị định về phân cấp quản lý một số lĩnh vực cho TP.HCM, trong đó có vấn đề huy động vốn đầu tư. Đây là điều kiện thuận lợi để thành phố hình thành một số phương thức huy động vốn trong công chúng như quỹ đầu tư mạo hiểm ■